

ՎՈՒՖԱԿԱԿ ԿԵԹԷ

ՖԱՈՒՍ

ՏԵՍԻԼ 1.

ՖԱՈՒՍ

Դուռն փնտրել շահն ու վատտակն արդար,
 Էւ մ'ըլլար յիմար մի զանգակահար:
 Խեղճ ու առողջ միտք միշտ կ'արտայայտեն,
 Քիչ մը արուեստով իրենց խորհուրդներն.
 Եւ երբ լրջօրէն կ'ուզէք բան մ'ըսել,
 Հարկ է բառերու ետեւէն վազել:
 Ա՛հ, ձեր ճառերն այսչափ փափալուն
 Որոց մէջ դուք հիւսազարդէք մարդոց նետուած
 Անախորժ եւ նման ամպոտ հովերուն [տաշեղներն
 Որք մէն մ'աշուն մէջէն չորցած տերեւներուն կը
 [սուլեն:

ՎԱԳ.

Ա՛ստուած, արուեստն է երկայն
 Էւ կարճատեւ է մեր կեանք:
 Հատ անգամ մէջ իմ քննադատ ուսման,
 Գլուխս ալ սիրտս ալ տագնապ կ'ունենան:
 Որչափ դժուար է գտնել ճար ճամբայ
 Որոց մէջէն մարդ քալէ բարձրանայ
 Կարկին ակերուն ուսկից կը բղխին,
 Էւ կէս ճամբան իսկ չառած տակաւին,
 Պէտք է որ թերեւ հէք մեռնի երթայ:

ՖԱՈՒՍ

Մագաղաթն է սա աղբիւրը սրբազան,
 Ասկից մի ուսմ արդէ ծարաւ յարիտեան:
 Դուռն կազդուրում չես ստացած բնաւին
 Երբ մէջէն չբղխի քու հոգիին:

ՎԱԳ.

Ներեցէք, վայելք մ'է մեծ, ահագին
 Հին ժամանակաց դիմել ոգիին,
 Տեսնել թիմաստուն մարդ մ'ի՛նչ է խորհեր
 Ու թէ արդ ի՛նչ բարձր հասած ենք տեղեր:

ՖԱՈՒՍ

Այ՛, անշուշտ մինչև աստղեր երկնային:
 Ա՛, բարեկամ, ժամանակներն անցաւին
 Եօթը կըրով կրեալ գիրք մ'է մեզ համակ:
 Ինչ որ պիտի ժամանակաց կը կոչես

Բուն ոգին է պարոններուն վերջապէս,
 Էւ անոր մէջ կը ցոլանան ժամանակը:
 Իրաւ յաճախ ողորմելի բան ալ է:
 Մարդ կը փախչի երբ կը տեսնէ զառաջինն:
 Աղբի աման եւ հնոտեաց ամբար է.
 Հատ շատ «Կաղորդ խաղ» պետութեան գործերին,
 Լեցուն ընտիր առածներով ինքնահաճ,
 Ինչպէս անկ է կապկաբարոյ միմասց:

ՎԱԳ.

Բայց աշխարհը եւ մարդուն սիրտ հոգին,
 Բան մ'ատկէ գիտնալ կ'ուզէ ամէն մին:

ՖԱՈՒՍ

Այ՛, ինչ որ մարդըս գիտնալ կը կոչէ:
 Ո՛վ կրնայ տալ իրին իրեն բուն անունն:
 Ան քիչերը՝ որ գիտէին բան մ'ատկէ,
 Որք խնդի պէս զգոյշ չեղան սրտերուն,
 Ռամկին իրենց միտք, զգացմունք յայտնեցին
 Հնուց խաչին մատնընցան եւ հըրոյն:
 Արդ, բարեկամ, հիմա գիշեր է խորին
 Պարտինք վերջ տալ առ այժմ մեր խօսքերուն:

ՎԱԳ.

Միշտ արթուն կեալ կը փափաքիմ ես
 Որ խօսիմ հետ ձեզ 'սանկ օւսելապէս
 Բայց վաղն առաջին օրը Սուրբ Զատիկին
 Ներեցէք հարցում ընել քանի մը.
 Մեծ եռանդով ես ամենուր եղածեմ միշտ գի-
 [տութեան
 Թէև շատ բան գիտեմ, սակայն կ'ուզեմ գիտնալ
 [ամէն բան:

ՖԱՈՒՍ (կը մեկնէ)

Ի՛նչպէս անհետ չըլլար յոյսը մի գլխի՝
 Որ շարունակ չնչին բանի կը փակի:
 Կը փորէ հեղան ըզձկոտ ձեռքով միշտ զանձի,
 Ուրախ կ'ըլլայ՝ երբոր այդ ալ ձեռքն անցնի:

Հոս ձայն մ'ասանկ պարտի՛ լսուի մարդկային,
 Ուր կը պատէր չորըջոս ոգւոյ լիութիւնն:
 Բայց չնորակալ եմ քեզ, ահ, աս անգամին,
 Ով աշխարհի ամէն ողուոց հիքազոյն,
 Անյուսութեան գուրէն զիս դուրս քաշեցիր,
 Որ քիչ մնաց խելքոս ջնջէր գլխովին:
 Անչափ հսկայ, ահագին էր ան տեսիլ
 Որ կը զգայի թէ զաճած մ'եմ ես շնչին:

Ես Աստուծոյ պատկերն՝ որ խիստ մօտեցած
 Ցաւեմանկ ճշմարտութեան հայլիին.
 Կարծէի թէ զան վայելցի երկնային
 Պայծառ լուսով՝ երկրայինն աս մերկացայ. —
 Ես՝ վեհագոյնն քան քերովքէս, իմ ոգին
 Արդէն բնութեան երակաց մէջ թափանցել,

Ստեղծելով կենսին Աստուծոյ վայելել
Իստակեցաւ նախազգացիկ. արդ քաւել
Ի՛նչպէս պարտեմ: Ձիտ կորզող մի գոռ գոչիւն:

Իս չեմ իշխեր ձգտիլ, չափել քեզ հետ զիս:
Թէ ունենամ ոյժ քայլելու քեզ առ իս,
Հոս պահելու քեզ չունեցայ գորութիւն:
Այն վայրկեանին երանաւաւ
Անձս զգացի ի՛նչ փորք, ի՛նչ մեծ.

Ձիտ անողորմ հըրեցողի ետ
Հին անստոյգ վիճակիս մէջ:
Ո՛վ կ'ուսցնէ խոյս տալ ինչէ՛ն:
Հնազանդի՛մ ներքին ազդման:
Ահ, մեր գործքն իսկ ինչպէս ցաւերն,
Կենքի ի՛նձացքին կ'ըլլան խափան,
Միշտ օտար բան մ'օտարօտի կը յարի
Վէհագունին՝ գոր յղախայ միտքն երբեք.
Երբ լաւը ձեռք կը բերե՞ք աս աշխարհի,
Լաւագանդի՛ն պատրաստ, ցնորք կը սեպակ:
Մտաց թեւերն յառնուզն իթէ՛ ճախրած են
Յոյսերով լի երբեմն ի մէջ անհունին,
Բաւ է միշդ մ'արդ փոքր իրենց՝ երբ բախտերն
Ժամանակաց յորձանքին մէջ կը փշրին:

Բոյն կը զնէ սրտին խորերն հոգն իսկոյն,
Կը յղանայ, կը ծնի ցաւեր հոն թաղան,
Միշտ կը ծփայ, հանգիստ, հաճոյք կը վանէ,
Միշտ զէմբը նոր դիմակներով կը ծածկէ,
Երբք՝ կ'երևի իբրև տուն, տեղ, կին ու զաւակ մերթ
Իբր հուր ու ջուր, դաշտն ու թոյն [ալ
Սարսափ կ'ազդէ քեզ չգոյն,
Եւ ինչ որ բ'նաւ չես կորսնցներ, պարտիս վրան
[միշտ ողբալ:

Ձեմ Աստուծոյ նման, կը զգամ խորապէս.
Փռչուլն մէջը չարժող որդին պէս եմ ես,
Որ մինչ կ'ապրի սնանելով մէջ փռչուլն,
Ուրքն անցորդին ճգմէ թաղէ մէջ ուղւոյն:
Փռչի չէ՛ աս որ աս որմերն բարձրացած
Լի բազմաթիւ դարաններով կազմած է,
Անտի ոչէ՞ր մ'հազար տեսակ հնոտեաց
Ձիտ աս ցեցի աշխարհին մեզ սեղմած է:
Հոս պիտ' գտնե՛մ թրին իմ մէջ զգացած:
Պիտի պատմե՛ն թերև ինձի բիւր գրքեր
Թէ ամէն տեղ մարդն եղած է անձնատանջ,
Թէ դուռ ուրեք մէկն երջանիկ է եղբւր:
Էր, դատարկ գանձ, է՛ր կը նայիս ժառն ինձի,
Որպէս ի՛նքեմն ուղեկը ինձ պէս չգիտեմ
Լոյս փնտտելով և ճշմարտին ըզմովն լի
Արշալուստի է չարաչար մոլորած:
Գիտեմ որ դուք զիս կը ծաղրէք, ով գործեք,
Անիւ, զլան, գչիր, կոան և ուրազ:
Երբ դուռն էի, բալլեք ըլլալ պարտե՛իք,
Վարպէտ չէ՞ք էք, իրաւ, բայց չէ՞ք բանար փակ:
Գաղափարացոյց գոլով բնութիւնն, լոյս ասեմ
Չթողուր քեզ որ վերցունես քօղն իրեն,
Ինչ բան որ հողւոյդ յայտնի ինք չուզէր,
Բռնի կորցել դուռն չես կարեր, գործածես իսկ միւ՛.
Հին կարասի՛ գորն ետբեք գործ չածեցի, [չոցներ:
Հոս ես հիմայ, զի հայրս քեզի պէտք ունէր:

Հին մազադաթ, ծխով ծեփուիս հոս պիտի,
Սեղալով վրայ ցորափ ճրագն աս մթնին մուկ կը
Խօստ լաւագոյն էր ինձ վատե՛լ իմ քիչ բան(հանելու
Քան աս քիչով բեռնաւորեալ քորտիկ:
Ինչ բան որ դուռն հայրերէ էս ժառանգած:
Առ ու ջանալ զան գլխովին քուկը ընել.
Ինչ որ օգուտ չընէր, բեռ մ'է ծանրակիր,
Ինչ որ ներկայն կ'արտադրէ, ան կրնայ սոսկ
[քեզ օգնել:

Բայց աշքս յառած է՛ր կը նայի սա տեղւոյն,
Սա փոքրիկ շին մազնի՛ս մ'է իմ աչքերուն,
Ինչո՛ւ յանկարծ լոյս եղաւ մեզմ' ու սիրուն,
Կարծես լուսնին չոյն անտառին մէջ պատէ մեզ
[գիշերոյն:

Կ'ողշուներմ քեզ, ո՛վ դու բաժակ աննման,
Աստ վար կ'առնեմ անխաժանօք ամոժամայն:
Արուեստն ի քեզ կը յարգեմ ու խեղ մարդին:
Դու պարունակ մեղմին հիւթոց թմրական,
Դու հոյգ ամէն սուրբ մահաշունչ գորութեան,
Բոյց վարպետիդ քու չնորհացդ հաւատարմ:
Քեզ կը տեսնեմ, կը մեղմանայ ցաւ համայն,
Քեզ կը բռնեմ կը նուազի ճիգ ու ջան,
Հոսանքն հոգւոյն հեռոգնեմ կը ցածնայ:
Բաց ծովն երթալ ինձ հրաւէր կը կարգան,
Հալլիի պէս շողայ առջև ովկէան
Նոր օր մ'փաշէ զիս նոր ափնաց հեռակայ:

Թեթեալթոնի կը թոնի կառք մ'հրեղէն
Վերէն առ իս, ու ես կը զգամ կազմ, պատրաստ
Մի նոր ճամբայ բանալ անցնիլ եթերէն
Գործօծութեան զուս՝ նորանոր շրջանաց:
Առ մեծ կենսին, առ երանութիւնն երկնային:
Դու դեռ մի որդ, արժանի ես դուռն անոր:
Այո, դարձուր կոնակը հիմայ աս երկրին՝
Մեծմ' արևին կամջով մ'հաստատ ու հօր:
Համարձակ է դուները լայն բանալու,
Որոց քովէն սողոսկի մարդ կամակար,
— Ժամանակ է հիմայ արդեամբ ցոյց տալ. —
Աստուծաներէ մարդ պատուով վար չնմար,
Չսարսելու ան վիրապէն միջագին,
Ոյր նեղ դուռն դժոխքն ամբողջ բոց ցայտէ.
Հանդարտօրէն աս քայլափոխ աննեղու,
Մինչ իսկ վտանգ ըլլայ ի չիք դառնալու:

Արդ վար իշխի, ո՛վ շինջ ըմպակ բիւրեղի,
Շուտ դուրս ելիր քու պատեանդ վաղեմի
Խորհած չէի վրցադ երկար ժամանակ:
Կը փայլէիր դուռն մէջ մեր հարց տօներուն
Հրճունաք տայրի անոնց լրջմիտ հիւրերուն:
Մին երբ միւսին կու տար զքեզ չարունակ:
Քու պատկերներդ նկարակերտ պատուական
Անողից պարտոյն էր մի տաղով բացադնել:
Աս ինձ յիշէ տայ գիշերներ մանկութեան:
Բաժակակ ա՛ր չերկնցեմ պիտ' արդ քեզ,
Արուեստիդ վրայ և ոչ հանձար ցոյց տամ ես.
Հոս ինք մը կայ արբեցուցիչ առ ժամայն:
Աս քու գողը՛ թուիս հեղուկով կը լեցնէ,
Ձրո իմ հանձարս պատրաստեց ու գոր կ'ընտրէ:

Վերջին ուսման արդ թող նուիրուի ի սրտէ
Առաւօտեան զերդ վեհ ողջոյն տօնական:

(Ըմպակը բերին ինչ ղր ղրէն)

(Ջանգապահայն ու խմբերգ)

ԴԱՍԳ ՀՐԵՇՏԱԿԱՅ

Յարեաւ Յիսուս Տէր,
Ով մարդ, ուրախ լեր,
Չոր մահն ու մեղքեր
Սկիզբէն ի վեր
Միշտ էին պատեր:

ՖԱՌԻՍ

Աս ինչ մեղմ մրմունջ, ինչ յստակ հնչին
Բռնի կը քաշեն ըմպակն իմ բերնէն:
Մեծ Ջատկի տօնին այդ առաջին
Դուք կը հառաչէք, զանգակներ, այժմէն.
Երգիչք, դուք կ'երգէք երգն աւետար
Որ մտի չիրմին քով ի ցոյց ուխտին նոր,
Աւտելով հնչեց զուարթնոց շրթներէն:

ԴԱՍ ԿԱՆԱՆՅ

Տանելով խունկեր
Չան լաւ մ'օծեցինք,
Զերդ բարեկամներ
Մեք թաղեցինք զինք:
Կտաւ ու կապերտ
Առինք փաթթեցինք:
Ահ, մեք գրբիստոս
Այ չենք գտներ հոս:

ԴԱՍ ՀՐԵՇՏԱԿԱՅ

Յարեաւ Յիսուս Տէր,
Մարդ, երջանիկ լեր,
Որ զան ես սիրեր,
Յաւ ու վիշտ կրեր
Ու բովքէս անցեր:

ՖԱՌԻՍ.

Ինչո՞ւ համար զիս կը փնտռէք մէջ հողին,
Դուք, զօրաւոր ու մեղմ ձայներ երկնքի,
Հնչեցէք ուր տխմար մարդիկ գտնուին:
Լուրն կը լսեմ, բայց ինձ հաւատք կը պակսի:
Հըրաշքը է սիրուն որդին հաւատարմին:
Ես չեմ իշխեր ձգտելու նոյն շրջաններ,
Ուսկից ինձ աս ուրախ լուրը կը հնչէ.
Այժմ ալ կեանքի նոյն ձայն զիս ետ կը կանչէ
Որուն էի մանկութենես ես վարժուեր:
Ուրիշ տունն սիրոյ համբոյրն երկնային
Ինձ կը տեղար շուրջ լուծեմամբ կիրակուան,
Ահագեցեցի զանգակն հնչէր լիաձայն

Եւ աղօթքը վայելք մի էր ջերմ սրտին:
Անհաս ու քաղցր անձուկ մը զիս կը մղէր
Թափառել. — մարդ ու մարմանդ և անտառ,
Եւ թափելով բիւրաւոր ջերմ արցունքներ
Կ'զգայի թ'ինձ ստեղծուած է մի աշխարհն:
Երգն առբերէր զուարթ խաղերն մանկութեան,
Գարնան տօնին երանութիւնն անարգել.
Յիշողութիւնն զգացմամբ մ'արդ մանկական,
Կը ստիպէ զիս վերջին լուրջ քայլս ետ առնել:
Օ՛ն հնչեցէք, քաղցըր երգեր երկնային:
Արցունք հոսին. ես երկիրն եմ վերստին:

ԴԱՍ ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ

Արդէն Յիսուս Տէր,
Որ հոս թաղուած էր,
Բարձրանալով վեր
Է փառաւորուեր:
Մօտ է վայելմանց
Ստեղծիչ հրճուանաց,
Մինչ մէջ աշխարհին
Յաւ է մեր բաժին.
Անձկոտ թողուց մեզ
Աս աշխարհիս մէջ:
Ահ, Տէր, մեք կ'ողբանք՝
Ինչ որ քեզ է փառք:

Թարգմ. Մ. Ա. ՄԵԼԻՔՈՆ

Շարայարեղի

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԻՋ	
ԱՆԴՐԻԿԵԱՆ Հ. Ն. — Ուրուագիծ հայ մատենագրութեան	385
Percy Shelley. — Արտոյտին, թրգմ. Մէլէքեան Եղիա	401
ՄԵԼԵՔԵԱՆ ԵՂԻԱ. — Բանաստեղ- ծութիւններ	402
ԵՐԵՄԵԱՆ Հ. Ս. — Արսէն Բագրա- տունի	404
Յուշագիրք Ռուստամի, թրգմ. Հ. Ե. Ա.	415
ԱՆԴՐԻԿԵԱՆ Հ. Ն. — Ueberblick ueber die topographische etc. (գրա- խօսական)	425
ՎՈՒՖԱԿԱՆԻ ԿԵԹԵ. — Ֆառաւոր, թարգմ. Մ. Ա. ՄԵԼԵՔՆ	430

